

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผู้บริหารเปรียบเสมือนเสาหลักที่สำคัญยิ่งต่อหน่วยงาน ต่อผู้ได้บังคับบัญชา และต่อผลงานอันเป็นส่วนรวม คุณภาพและบทบาทของผู้บริหารมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกัน คุณภาพของสถานศึกษา รวมทั้งมีผลสะท้อนต่อผลงานและวิถีปฏิบัติงานของสถานศึกษาแต่ละแห่งอย่างมาก สมรรถภาพของผู้บริหาร เป็นดัชนีบ่งชี้ความสำเร็จของการบริหาร การที่ผู้บริหารได้มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของการบริหารสถานศึกษา จะเป็นสิ่งจะช่วยให้การจัดการศึกษาสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2543, หน้า 8)

การบริหารการศึกษาที่เน้นเกี่ยวกับการบริหารประเภทอื่น คือ ต้องมีการหาแนวทาง เทคนิค หรือวิธีการที่ผู้บริหารใช้ในการปฏิบัติภารกิจให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กรที่วางไว้ (นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์, 2534, หน้า 39) ความสามารถในการบริหารจัดการการศึกษาของผู้บริหารการศึกษา อันได้แก่การวางแผน การจัดองค์การ การติดต่อสื่อสาร หรือการจูงใจ การตัดสินใจสั่งการ การประสานงาน และการประเมินผลมีความสำคัญต่อการจัดการกับทรัพยากรทางการบริหาร เช่น คน เงิน วัสดุ เทคโนโลยี นวัตกรรม อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ภาวะผู้นำเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้การบริหารจัดการต่าง ๆ ในองค์กรสำเร็จลุล่วงไปได้ ดังนั้น ประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ดีย่อมมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษา นอกจากพฤติกรรมความเป็นผู้นำแล้ว คุณลักษณะของผู้นำยังเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและล้มเหลวขององค์กรได้อีกด้วย

จากนโยบายการปฏิรูปการศึกษาและแนวทางการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา โดยสถานศึกษาได้รับมอบอำนาจให้ดำเนินการเองนั้น ผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้นำนโยบาย แนวทางดำเนินงาน และโครงการต่าง ๆ ไปสู่การปฏิบัติ ในยุคปัจจุบันเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา และต้องพัฒนาส่งเสริมบุคลากร โดยการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีอิสระในการทำงาน ไม่สังกัดกันทางความคิด อีกทั้งยังต้องมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการบริหารและพฤติกรรมด้านภาวะผู้นำ เพื่อให้สามารถเป็นผู้นำในการปฏิรูปการศึกษาได้อย่างสมบูรณ์ (นฤมล นามเอี่ยม, 2550, หน้า 37) ผู้นำในโรงเรียนจึงมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาโดยตรง ผู้นำเหนือผู้นำที่เป็นรูปแบบของภาวะผู้นำเหนือผู้นำที่จะนำโรงเรียนไปสู่เป้าหมายในการปฏิรูปการศึกษาอย่างแท้จริง ซึ่งคุณวุฒิ คนฉลาด (2540, หน้า 115)

ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำแบบผู้นำเหนือผู้นำนั้น มุ่งที่จะให้ผู้ตามหรือสมาชิกผู้ร่วมงานเกิดภาวะผู้นำในตนเอง (Self-Leadership) โดยสร้างให้เกิดรางวัลตามธรรมชาติ (Natural Reward) จากการทำงานขึ้นมา เช่น ความรู้สึกที่จะทำให้เกิดความรู้ความสามารถ ความรับผิดชอบด้วยตนเอง เป็นผู้จัดการเกี่ยวกับรางวัลที่ได้รับ เช่น ให้รู้จักภูมิใจในตนเอง การยอมรับนับถือ ภาคภูมิใจในตนเอง แสดงความยินดีต่อตนเอง และ แมนซ์และซิมส์ (Manz & Sims, 1991, pp. 18-35) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียน ควรศึกษาและใช้พฤติกรรมผู้นำเหนือผู้นำ (Super-Leadership) โดยนำกระบวนการของภาวะผู้นำที่จะทำให้บุคคลเป็นผู้นำตนเองมาใช้ในการบริหาร ซึ่งมี 7 ขั้นตอนคือ การทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง การแสดงเป็นแบบฉบับให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง การกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง การสร้างรูปแบบความคิดในทางบวก การอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยให้รางวัล และการดำเนินทางสร้างสรรค์ การสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเอง โดยการสร้างคณาจารย์ และการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 จัดเป็นองค์กรชั้นนำในการส่งเสริมการจัดการศึกษาให้กับประชากรวัยเรียนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง เสมอภาค มีคุณภาพมาตรฐานสู่ความเป็นสากล และอยู่อย่างไทยในสังคมโลก การจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ประกอบด้วยสถานศึกษาต่างๆ ที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอพานทอง อำเภอพนสนธิคม อำเภอเกาะจันทร์ และอำเภอบ่อทอง มีสถานศึกษาของรัฐในสังกัดจำนวนทั้งสิ้น 131 แห่ง จากสภาพปัญหาในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่ผ่านมา พบว่า ปัญหาบางส่วนเกิดจากการไม่ได้รับความร่วมมือจากบุคลากรและชุมชนเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการไม่ยอมรับพฤติกรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่ไม่เหมาะสม ขาดการวางแผนงานที่ดี มีการมอบหมายงานที่ไม่ชัดเจน ขาดการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล

จากความสำคัญของภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาต่อประสิทธิภาพในกระบวนการบริหารการศึกษา ผู้บริหารจึงควรใช้ภาวะผู้นำแบบภาวะผู้นำเหนือผู้นำ เพื่อพัฒนาเสริมสร้างให้ผู้ได้บังคับบัญชาให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นผู้นำตนเองได้ เพื่อให้ภารกิจบรรลุตามเป้าหมาย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 เพื่อให้ทราบถึงภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา และได้นำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษาของครู
3. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงานของครู
4. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 จำแนกตามประเภทของสถานศึกษา

คำถามในการวิจัย

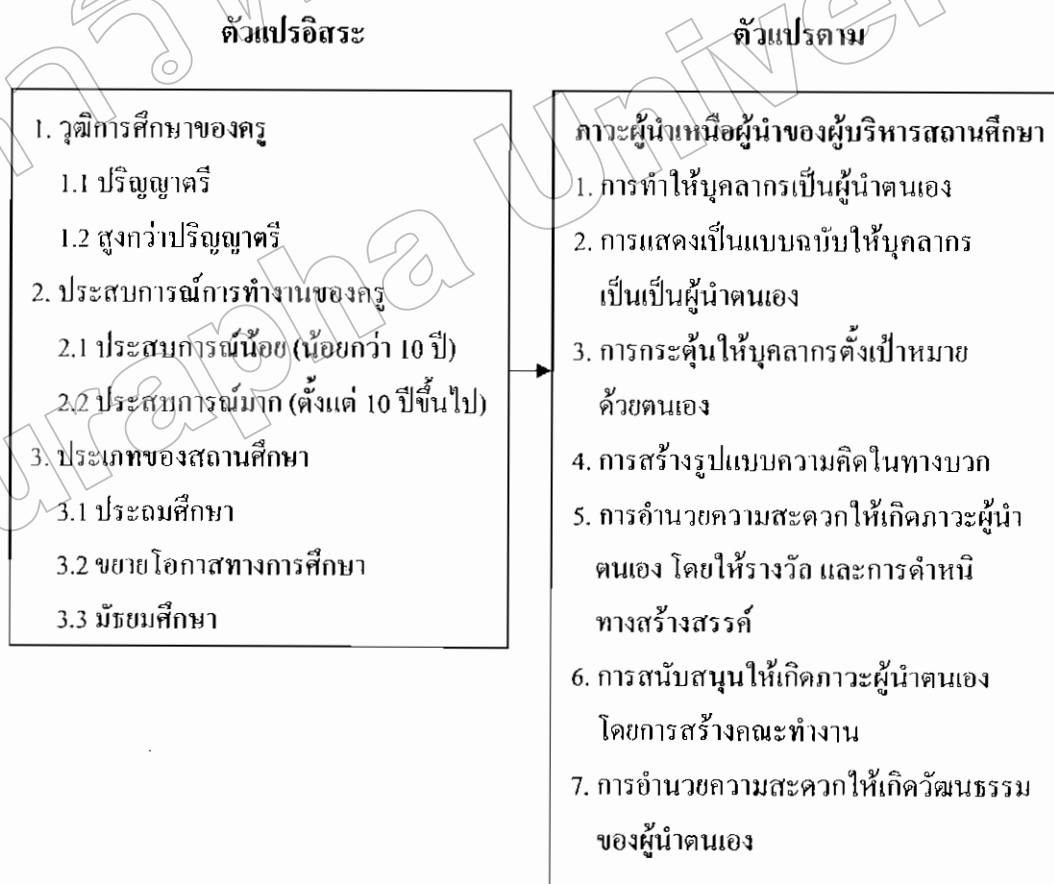
1. ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 อยู่ในระดับใด
2. ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษาของครูต่างกัน มีความแตกต่างกันหรือไม่
3. ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงานของครูต่างกัน มีความแตกต่างกันหรือไม่
4. ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตามประเภทของสถานศึกษาต่างกัน มีความแตกต่างกันหรือไม่

สมมติฐานของการวิจัย

1. ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษาของครูต่างกัน มีความแตกต่างกัน
2. ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงานของครูต่างกัน มีความแตกต่างกัน
3. ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 จำแนกตามประเภทของสถานศึกษาต่างกัน มีความแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 ตามแนวคิดของ แมนซ์ และซิมส์ (Manz & Sims, 1991, p. 33 อ้างถึงใน คุณวุฒิ คนฉลาด, 2540, หน้า 113) ซึ่งประกอบด้วยภาวะผู้นำ 7 ประการ ได้แก่ 1) การทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง 2) การแสดงเป็นแบบฉบับให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง 3) การกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง 4) การสร้างรูปแบบความคิดในทางบวก 5) การอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยให้รางวัล และการดำเนินทางสร้างสรรค์ 6) การสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างคณะทำงาน และ 7) การอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง โดยศึกษาจากความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 และจำแนกสถานภาพของครู ที่ประกอบด้วยวุฒิการศึกษาของครู ประสบการณ์การทำงานของครู และประเภทของสถานศึกษา ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย อาจเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 เพื่อใช้ในการพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำเหนือผู้นำ อันจะทำให้เป็นที่ยอมรับของผู้ใต้บังคับบัญชา และบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น
2. เป็นข้อมูลเสนอแนะให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 ใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดให้ประพฤติปฏิบัติคนที่เหมาะสมกับบทบาท และสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงาน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของ แมนซ์ และซิมส์ (Manz & Sims, 1991, p. 33 อ้างถึงใน คุณวุฒิคนฉลาด, 2540, หน้า 113) ซึ่งประกอบด้วยภาวะผู้นำ 7 ประการ ได้แก่ 1) การทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง 2) การแสดงเป็นแบบฉบับให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง 3) การกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง 4) การสร้างรูปแบบความคิดในทางบวก 5) การอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเอง โดยให้รางวัล และการกำหนดทางสร้างสรรค์ 6) การสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเอง โดยการสร้างคณะทำงาน และ 7) การอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 2,052 คน
 - 2.2 กลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้มาจากกลุ่มประชากรในข้อ 2.1 โดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ประเภทของสถานศึกษา และเทียบจำนวนประชากรกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางของ เกรจซี และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 607-610) ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 322 คน
3. ตัวแปรที่ศึกษา
 - 3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่
 - 3.1.1 วุฒิการศึกษาของครู
 - 3.1.1.1 ปริญญาตรี
 - 3.1.1.2 สูงกว่าปริญญาตรี
 - 3.1.2 ประสบการณ์การทำงานของครู
 - 3.1.2.1 ประสบการณ์น้อย
 - 3.1.2.2 ประสบการณ์มาก

3.1.3 ประเภทของสถานศึกษา

3.1.3.1 ประถมศึกษา

3.1.3.2 ขยายโอกาสทางการศึกษา

3.1.3.3 มัธยมศึกษา

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ที่มีต่อภาวะผู้นำเหนือผู้นำ 7 ประการ ดังนี้

3.2.1 การทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง

3.2.2 การแสดงเป็นแบบฉบับให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง

3.2.3 การกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง

3.2.4 การสร้างรูปแบบความคิดในทางบวก

3.2.5 การอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยให้รางวัลและการดำเนินทางสร้างสรรค์

3.2.6 การสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างคณาจารย์

3.2.7 การอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ที่ได้แสดงออกมาให้ปรากฏ สามารถกระตุ้นให้บุคลากรในสังกัดปฏิบัติตามและเป็นผู้นำตนเองได้ในด้านต่อไปนี้

1.1 การทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรม การบริหารที่ส่งเสริมและกระตุ้นให้บุคลากรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่แสดงออกให้เป็นไปในทิศทาง ที่เหมาะสม แนะนำบุคลากรถึงวิธีการกำหนดขอบข่ายและมาตรฐานของการปฏิบัติงานให้มีส่วนร่วม ในการกำหนดควมวิสัยทัศน์ มอบหมายงานและอำนาจหน้าที่อย่างเป็นระบบ พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจในงาน เพิ่มความรับผิดชอบ และเปิดโอกาสให้ใช้ความคิดริเริ่ม สามารถนำข้อมูลประกอบการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งกำหนดจุดมุ่งหมายและแนวทางปฏิบัติงานด้วยตนเองได้

1.2 การแสดงเป็นแบบฉบับให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง หมายถึง การที่ผู้บริหารมี พฤติกรรมเป็นแบบอย่างที่ดี ที่จะส่งเสริมให้บุคลากรนำไปเป็นแบบฉบับในการปฏิบัติงาน ส่งเสริม ให้เป็นผู้มีวินัย เสียสละ ซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรมจริยธรรม และบุคลิกภาพที่ดี รวมทั้งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ มีความคิดริเริ่มเจตนาดี มีความเป็นผู้นำที่ปฏิบัติ ซึ่งเป็นการกระตุ้น พัฒนา และส่งเสริมให้บุคลากรในหน่วยงานนำแบบอย่างของพฤติกรรมดังกล่าว ไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเป็นผู้นำตนเองและผู้อื่นได้

1.3 การกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง หมายถึง การที่ผู้บริหารมีพฤติกรรมที่กระตุ้น สนับสนุน ส่งเสริม และช่วยเหลือให้บุคลากรในหน่วยงานสามารถตั้งเป้าหมายด้วยตนเองได้ บุคลากรเกิดความตระหนักต่อเป้าหมายของโรงเรียน เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ ทำให้บุคลากรมีความเชื่อมั่นต่อตนเองและงาน มุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ สามารถสร้างความคาดหวังให้กับตนเองและหน่วยงาน ส่งเสริมการทำงานอย่างมีทิศทางและเป็นระบบ

1.4 การสร้างรูปแบบความคิดในทางบวก หมายถึง การที่ผู้บริหารมีพฤติกรรมในการส่งเสริม แนะนำให้บุคลากรมีความคิดในทางที่ดีและสร้างสรรค์ เสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการทำงาน กระตุ้นให้ตระหนักถึงปัญหาและวิธีแก้ไขอย่างมีเหตุผล มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีวิธีการประนีประนอม หรือไกล่เกลี่ยความขัดแย้งได้อย่างราบรื่น แนะนำความคิด ทฤษฎีในการปฏิบัติงานอันจะก่อให้เกิดประโยชน์และความก้าวหน้าของบุคลากร สร้างความพึงพอใจในการทำงาน

1.5 การอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเอง โดยให้รางวัลและยกย่องทางสร้างสรรค์ หมายถึง การที่ผู้บริหารมีพฤติกรรมในการส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองตามความต้องการและความสนใจ สนับสนุนให้ได้รับโอกาสในการพัฒนางาน พิจารณาความดี ความชอบ ความเป็นธรรม เพื่อสร้างขวัญกำลังใจ กระจายอำนาจในการทำงาน ให้การยกย่องชมเชยอย่างเหมาะสม รวมทั้งให้คำปรึกษาและแนวทางแก้ไขเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานของตนเองให้ดีขึ้น เปิดโอกาสให้เป็นผู้ดำเนินการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย

1.6 การสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเอง โดยการสร้างคณะทำงาน หมายถึง การที่ผู้บริหารสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรมีการพัฒนาตนเองและทีมงาน สามารถสร้างคณะทำงานได้ดี มีการปรึกษาหารือเพื่อระดมความคิดระหว่างผู้ร่วมงาน กระตุ้นให้เกิดความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของร่วมกัน สร้างบรรยากาศแห่งความร่วมมือร่วมใจในหมู่คณะ อันจะส่งผลให้เกิดความพึงพอใจ และการมีมิตรภาพที่ดี ตลอดจนสร้างความคุ้นเคยและมีความเป็นกัลยาณมิตร เข้าใจและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลภายในกลุ่ม สามารถแก้ปัญหาข้อขัดแย้งได้อย่างสร้างสรรค์

1.7 การอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง หมายถึง การที่ผู้บริหารมีพฤติกรรมในการเสริมสร้างความพึงพอใจ โน้มน้าวจิตใจให้บุคลากรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ด้วยการอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน ให้ความช่วยเหลือ ดูแลทุกข์สุข รวมทั้งจัดสวัสดิการและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงาน จัดหาวัสดุอุปกรณ์อย่างเพียงพอ กำหนดระเบียบหรือแนวทางการประพฤติปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อสร้างวัฒนธรรมและค่านิยมที่ดีของโรงเรียน เพื่อเป็นการผดุงเกียรติยศและชื่อเสียงของโรงเรียน

2. สถานศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่เปิดทำการสอนทั้งระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2

3. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการโรงเรียนในขณะนั้น ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2

4. ครู หมายถึง ครูที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2

5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 หมายถึง หน่วยงานทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดลพบุรี ประกอบด้วยโรงเรียนที่เปิดทำการสอนในเขตอำเภอพยุหะคีรี อำเภอพานทอง อำเภอบ่อทอง และกิ่งอำเภอเกาะจันทร์

6. วุฒิการศึกษาของครู หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของครู และในการวิจัยนี้จำแนกเป็น 2 ระดับ ดังนี้

6.1 ปริญญาตรี หมายถึง วุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี

6.2 สูงกว่าปริญญาตรี หมายถึง วุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป

7. ประสบการณ์การทำงานของครู หมายถึง ระยะเวลาในการสอนของครู ซึ่งในการวิจัยนี้ใช้ระยะเวลาเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ในการกำหนดประสบการณ์ และการคำนวณประสบการณ์เฉลี่ยของครู ซึ่งเป็นหลักวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งจำแนกประสบการณ์ทำงานของครูเป็น 2 ระดับ ดังนี้

7.1 ประสบการณ์น้อย หมายถึง ระยะเวลาในการสอนของครู น้อยกว่า 10 ปี

7.2 ประสบการณ์มาก หมายถึง ระยะเวลาในการสอนของครู ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป

8. ประเภทของสถานศึกษา หมายถึง การจำแนกลักษณะการจัดการศึกษาของสถานศึกษาของรัฐ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2

8.1 ประถมศึกษา หมายถึง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ที่จัดการศึกษาดังแต่ระดับก่อนประถมศึกษา และชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

8.2 ขยายโอกาสทางการศึกษา หมายถึง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ที่จัดการศึกษาดังแต่ระดับก่อนประถมศึกษา และชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

8.3 มัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ที่จัดการศึกษาดังแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6